

# City Shrinkage

Renewing the casco approach for shrinking cities in the Netherlands

Inge Hoekstra & Joëlle Mulkens

## Samenvatting

De laatste decennia zijn krimpende steden een opkomend probleem in Nederland. Krimp is voornamelijk bekend van fascinerende beelden van verlaten en verloederde woningen, van uitgestrekte braakliggende terreinen en van vervallen infrastructuur. Deze beelden zijn echter voornamelijk afkomstig uit het buitenland. In de Nederlandse krimpende steden zijn de gevolgen nog niet zo extreem, maar beginnen de eerste tekenen van krimp zeker zichtbaar te worden. De vraag is hoe Nederlandse krimpende steden kunnen voorkomen dat de extreme gevolgen van krimp ook hier plaats gaan vinden. Hiervoor is een goede strategie nodig die de stad met haar complexe systemen vitaal houdt. Verschillende strategieën zijn tot nu toe gebruikt om met de krimp om te gaan, maar geen van allen lijkt geheel geschikt om de Nederlandse krimpende steden op een kwalitatieve manier te ontwikkelen.

Om krimpende steden in Nederland vitaal te kunnen houden, hebben wij met onze scriptie een ruimtelijke strategie ontwikkeld. Een vereiste aan deze strategie is dat het met de onzekerheden van krimp om kan gaan. Want in tegenstelling tot groei, weet je bij krimp nooit wanneer en waar het zal toeslaan. Het 'casco concept', ontwikkeld door de landschapsarchitecten Kerkstra en Vrijlandt in 1988, is een interessante strategie die omgaat met de onzekerheden van de toekomst. Het concept stelt voor om het landschap te splitsen in een stabiel raamwerk voor laag dynamische functies en flexibele gebruiksruidtes voor hoog dynamische functies. Wij verwachten dat het casco concept een basis kan zijn voor de ontwikkeling van krimpende steden in Nederland. Dit enerzijds omdat de pockets door hun flexibiliteit kunnen reageren op de onzekere ontwikkelingen in krimpende steden en anderzijds omdat het raamwerk de bijzondere kwaliteiten van de stad, die anders negatief beïnvloed zouden kunnen worden door krimp, kan versterken. Wij hebben onze onderzoeksvraag als volgt geformuleerd: Op welke manier kan het casco concept een basis vormen voor de ontwikkeling van krimpende steden in Nederland? Om deze vraag te beantwoorden hebben wij eerst de hoog en laag dynamische elementen van krimpende steden in Nederland onderzocht. Door een literatuur onderzoek, interviews en kaart analyses van de Nederlandse krimpende steden Delfzijl, Den Helder en Heerlen werden de ruimtelijke gevolgen van krimp en de elementen die niet beïnvloed worden door krimp duidelijk. Op basis van deze kennis konden wij het casco concept vernieuwen om het geschikt te maken voor krimpende steden in Nederland. Vervolgens hebben wij onze theorie getest door er een ontwerp mee te maken voor de krimpende stad Den Helder. Door onze theorie en ontwerp met experts uit Den Helder te bediscussiëren en aan de hand hiervan enigszins te verbeteren, zijn wij tot een toepasbare strategie gekomen.

Ons vernieuwde casco concept verdeeld, net als het casco concept van Kerkstra en Vrijlandt, het landschap in een laag dynamisch raamwerk en hoog dynamische gebruiksruidtes. Hierbij heeft het raamwerk als doel om de kwaliteiten van de stad te beschermen en om het functioneren van de stad zeker te stellen. Daarnaast wordt in ons vernieuwde casco concept de kans benut om vrijgekomen ruidtes door krimp te gebruiken voor het uitbreiden van de groene netwerken van de stad. De ruidtes die geen onderdeel zijn van het raamwerk worden de gebruiksruidtes genoemd. In deze ruidtes bestaat er de vrijheid om te krimpen en zijn er mogelijkheden voor het ontwikkelen van allerlei soorten initiatieven. Om de negatieve gevolgen van krimp tegen te gaan en een nieuwe vorm van dynamiek te creëren, hebben we een aantal richtlijnen opgesteld voor de gebruiksruidtes. Om het verloederde beeld van krimpende steden tegen te gaan vinden we dat de meest opvallende plekken in de stad niet in verval mogen raken en willen we dat braakliggende terreinen meteen ontwikkeld worden, eventueel door het toestaan van spontane ontwikkeling van natuur. Ook willen we onnodige kosten door het transformeren van wegen en ondergrondse infrastructuur voorkomen door nieuwe ontwikkelingen te koppelen aan de bestaande laag dynamische infrastructuur. Dit zijn een aantal voorbeelden van hoe ons vernieuwde casco concept zorgt dat krimpende steden zich op een kwalitatieve manier ontwikkelen.

Onze scriptie biedt een vernieuwende kijk omtrent krimpende steden in Nederland. Enerzijds hebben wij met ons uitgebreide onderzoek de ruimtelijke gevolgen van krimp in Nederlandse steden kunnen aantonen, kennis die tot nog toe onbekend was. Anderzijds is ons vernieuwde casco concept een interessante strategie die toegepast zou kunnen worden in krimpende steden. Wij verwachten dat onze strategie niet alleen interessant is voor Nederland, maar ook voor buitenlandse steden die met krimp te maken hebben. Ten slotte willen we het belang van onderzoek naar krimpende steden benadrukken. Hierbij hopen wij dat onze scriptie een inspiratiebron voor verschillende disciplines kan zijn voor de discussie hoe er om kan worden gegaan met krimp in de stad.